

УДК 630*6:339.3 (477)

*Г. Ю. Кучерова,
д. е. н., доцент, кафедра економіки
Класичного приватного університету, м. Запоріжжя*

ІНТЕГРАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЛІСОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЙОГО СТРАТЕГІЧНОЇ РОЗБАЛАНСОВАНОСТІ

*H. Kucherova,
Doctor of Economics, Associate Professor, Department of Economics
Classic private university, Zaporozhye*

INTEGRAL ESTIMATION OF THE FINANCIAL CONDITION OF THE FORESTRY COMPLEX OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF ITS STRATEGIC DISBALANCE

У статті узагальнено проблеми функціонування і розвитку лісопромислового комплексу України. За результатами термінологічного аналізу доведено, що суть категорії «лісопромисловий комплекс» проявляється через об'єкт його діяльності - деревину, через види діяльності, які супроводжують просування деревини та її споживчих форм в каналі відновлення-виробництва-споживання, через виникнення об'єднань, формування сукупностей, як на функціонально-територіальному, так і на об'єктивно-суб'єктивному рівнях. Досліджено показники обсягів від реалізації продукції, імпорту і експорту 25 лідерів державного сектора лісопромислового комплексу України, в результаті чого доведена їх експортна орієнтація. Проведено аналіз динаміки показників ліквідності, платоспроможності, дохідності і ділової активності лісопромислового комплексу України, в результаті чого підтверджено погіршення всіх показників з 2015 р. Побудовано інтегральний показник фінансового стану лісопромислового комплексу України за період 2013-2017 рр., його значення стрімко зросло до 2015 р., після чого знизилося до 2017 р. і досягло значення 2014 р.

The article summarizes the problems of the functioning and development of the timber industry complex of Ukraine, which include the following: there is no forest inventory procedure in Ukraine, there is no reliable database of the forest complex, there is an unreasonable loss and illegal logging, which is not statistically taken into account in key indicators, the creation of new forests, there is a shortage of allotted land for new plantations, there is under-funding of the industry, the extent of forest management is reduced cultural companies, the pace of standardization (FSC) is not enough, there are violations of labor safety and environmental impact, the presence of significant moral and physical depreciation of fixed assets, excessive tax and administrative burden, the impact of the negative effects of the crisis in the country, reducing the profitability of enterprises. According to the results of terminological analysis, it is proved that the essence of the category "timber industry complex" manifests itself through the object of its activity - wood, through activities that accompany the promotion of wood and its consumer forms in the recovery-production-consumption channel, through the emergence of associations, the formation of aggregates as functionally -territorial and at the objective-subjective levels. The indicators of volumes from sales of products, imports and exports of 25 leaders of the public sector of the timber industry complex of Ukraine were investigated, as a result of which their export orientation was

proved. The analysis of the dynamics of liquidity indicators, financial stability, profitability and business activity of the timber industry complex of Ukraine was carried out, resulting in the deterioration of all indicators from 2015. The integral indicator of the financial status of the timber industry complex of Ukraine for the period 2013-2017 was built, the value of which rapidly grew to 2015, after which it decreased to 2017 and reached the value of 2014.

Ключові слова: лісопромисловий комплекс, інтегральний показник, ліквідність, платоспроможність, дохідність, ділова активність.

Key words: forestry complex, integral indicator, liquidity, solvency, profitability, business activity.

Постановка проблеми. Сучасні проблеми лісогосподарського комплексу стосуються майже всіх сфер прояву його діяльності. В основі лежить одна з найголовніших проблем, яка полягає у тому, що наразі відсутня процедура інвентаризації лісів України, що піддає сумніву статистичні дані, висновки за їх оцінками та результатами моніторингу. Доцільність вивчення питання у зазначеному напрямі підтверджує недостатнє значення показника відтворених лісів, який станом на 2017 р. сягає всього 52,1%, з них тільки 1,7% нових лісів [1]. Незважаючи на констатацію перевищення темпів відтворених лісів над їх рубкою, залишається проблемне питання інших видів втрат лісу, що статистично не враховуються у ключових показниках. Показник створення нових лісів скоротився з рівня 31,1% у 2009 р. до 1,7% у 2017 р., що відбулось, також, внаслідок нестачі фінансування та площі відведених земель для нових насаджень [2].

Саме відсутність достовірної бази даних щодо лісового комплексу також деструктивно впливає на прийняття управлінських рішень держави щодо доцільності тих чи інших заходів для відновлення лісового потенціалу та перспективного розвитку лісогосподарської діяльності за принципами проведення системної лісокультурної компанії, ековідповідальності, соціальної вигідності, управління життєздатністю лісогосподарства. Індикаторами впливу негативних наслідків кризових явищ та внутрішньої неузгодженості лісопромислового комплексу виступають фінансові показники, значення яких дає змогу оцінити ефективність прийняття управлінських рішень, тому питання їх оцінювання, аналізу та моніторингу як ніколи актуальні та своєчасні в умовах кризи держави та стратегічної розбалансованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи наявні доробки в означеній предметній області дослідження українських вчених: М. Ковальова [4], Н. Попадинець [5], І. Лицур [6;7], О. Фурдичко [8], О. Дребот [8] та інших, нестача статистичного забезпечення у галузевому розрізі сфери функціонування лісопромислового комплексу звужує межі їх дослідження теоретико-методичними засадами на загальноукраїнському та регіональному рівнях.

Метою статті є інтегральне оцінювання фінансового стану лісопромислового комплексу України в умовах його стратегічної розбалансованості.

Результати. Недофінансування галузі також, як і незацікавленість підприємств, стримує здійснення добровільного замовлення послуги міжнародної стандартизації (FSC), оскільки аудит проводиться за їх власний кошт. За три останні роки пройшли сертифікацію біля 130 підприємств, за результатами якого у середньому на кожному перевіреному суб'єкті зафіксовано біля 7-8 зауважень, що не є критичним, проте, потребує уваги [3]. Загалом, зауваження стосуються питань охорони праці, впливу на довкілля, морального та фізичного зносу основних засобів тощо [3].

Надмірне податкове та адміністративне навантаження, негативні наслідки впливу кризи в країні суттєво скоротили дохідність лісогосподарського комплексу, що не дає змоги здійснювати розширене відтворення основних засобів, тим самим, знижує фондоозброєність, конкурентоспроможність та якість продукції, негативно впливає на умови праці. Нестача фінансування також скорочує масштаби проведення лісокультурної компанії в межах забезпечення достатньою кількістю посадкових матеріалів.

Також, залишається проблема незаконної вирубки лісу, яка може бути вирішена шляхом усунення можливості реалізації на ринку продукції, що не підтверджена необхідними документами. Повномасштабна сертифікація та інвентаризація виступають дієвими інструментами унеможливлення формування каналів збуту незаконної сировини та штучного збільшення обсягів неліквідної деревини. З точки зору забезпеченості в Україні наявна нестача деревини та лісопосадок, площа яких за даними Державного агентства лісових ресурсів сягає 15,7% [3] території держави, тоді як за рекомендаціями ЄС даний показник не повинен бути меншим за 20%.

Зазначене вище доводить актуальність стратегічних та тактичних заходів, націлених на досягнення принципів сталого розвитку та стандартів розвинутих країн світу в лісопромисловому комплексі України. Крім того, систематизації та удосконалення потребують питання достовірності, своєчасності та прозорості статичного забезпечення, оцінювання, аналізу та моніторингу стану лісопромислового комплексу.

На законодавчому рівні поняття лісопромислового комплексу не затверджено, проте, наукові погляди провідних вчених довели науково-практичну цінність окремих теоретичних положень з цього приводу, табл.1.

Таблиця 1
Наукові погляду на зміст категорії «лісопромисловий комплекс»

Автор	Зміст категорії
Ковальова М.	Сукупність підприємств, пов'язаних з вирощуванням і переробленням (до одержання кінцевої продукції) лісової сировини, а саме: господарство, лісозаготівельна промисловість, галузі лісової промисловості з механічного і хіміко-механічного (лісопилна, фанерна, сірникова, виробництво дерев'яних будівельних деталей і будинків, деревостружкових і деревоволокнистих плит, меблів) та хімічний (лісохімічна, целюлозно-паперова промисловість) перероблення деревини, а також гідролізна і дубильно-екстракційна промисловість, обслуговуючі виробництва (виробництво і ремонт машин та устаткування), заводи з виготовлення предметів праці для окремих галузей, підприємства матеріально-технічного постачання, галузі і заклади невиробничого обслуговування (підготовка кадрів, науководослідна і проектно-конструкторська діяльність).
Попадинець Н.	виробничо-економічний комплекс, поєднання якого створюється тим, що різні його субгалузі та виробництва мають справу з однією основною сировиною – деревиною – і часто виробляють хоч і різну, проте взаємозамінну продукцію.
Лицур І.	1) Група лісозаготівельних та лісопереробних підприємств, що виготовляють певну продукцію і забезпечують комплексне використання деревини. 2) Функціонально-територіальна структура підприємств, діяльність яких пов'язана з використання лісових ресурсів.
Фурдичко О., Дребот О.	Об'єднання виробників і споживачів головної продукції лісівництва – деревини.

Джерело: узагальнено автором

Отже, базисом змістовного значення лісопромислового комплексу виступає об'єкт його діяльності – деревина, види діяльності, що супроводжують просування деревини та її споживчих форм у каналі відновлення-виробництва-споживання, виникнення об'єднань, формування сукупностей як на функціонально-територіальному, так і на об'єктивно-суб'єктивному рівнях.

Лісопромислових комплекс за своєю соціо-еколого-економічною суттю підпорядковується відповідним законам добробуту, соціальної справедливості та відповідальності, конкурентоспроможності та сталості розвитку. Як наслідок, стратегічне забезпечення повинно комплексно охоплювати всі напрями прояву міжсекторної взаємодії суб'єктів господарювання в межах збереження інтересів майбутніх поколінь, досягнення балансу між комерційними інтересами виробництва, характером споживання та відтворювальними можливостями екосистеми, фінансовою спроможністю держави в сфері забезпечення розвитку лісопромислового комплексу.

Наразі 68% лісів країни підпорядковані центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, Державному агентству лісових ресурсів України [2]. Лідерами державного сектору лісопромислового комплексу України стали наступні підприємства за показниками обсягів реалізації продукції, імпорту та експорту, табл. 2.

Таблиця 2.
25 лідерів державного сектору лісопромислового комплексу України, станом на кінець 2017 р.

№	Найменування підприємства	Обсяги реалізації продукції, тис.грн.	Імпорт, тис.грн.	Експорт, тис.грн.	Динаміка
1	Державне підприємство "Клесівське лісове господарство" / 00992771	200,0 - 250,0		75,0 - 80,0	-5%
2	Державне підприємство "Новоград-Волинське досвідне лісомисливське господарство" / 00991947	150,0 - 200,0	1,0 - 1,5	85,0 - 90,0	11%
3	Державне підприємство "Тетерівське лісове господарство" / 00992071	150,0 - 200,0		25,0 - 30,0	-3%
4	Державне підприємство "Ємільчинське лісове господарство" / 00991829	150,0 - 200,0	1,0 - 1,5	65,0 - 70,0	12%
5	Державне підприємство "Сарненське лісове господарство" / 00992836	150,0 - 200,0		25,0 - 30,0	2%
6	Товариство з обмеженою відповідальністю "Фруктове" / 36160176	100,0 - 150,0			566%
7	Державне підприємство "Словечанське лісове господарство" / 00991953	100,0 - 150,0	3,0 - 3,5	55,0 - 60,0	3%
8	Державне підприємство "Вигодське лісове господарство" / 22186175	100,0 - 150,0		1,0 - 1,5	13%
9	Державне підприємство "Баранівське лісомисливське господарство" / 13554881	100,0 - 150,0	1,0 - 1,5	60,0 - 65,0	23%

10	Державне підприємство "Городницьке лісове господарство" / 13552379	100,0 - 150,0		30,0 - 35,0	-5%
11	Державне підприємство "Берегометське лісомисливське господарство" / 21438976	100,0 - 150,0		35,0 - 40,0	14%
12	Державне підприємство "Білокоровицьке лісове господарство" / 00991798	100,0 - 150,0		45,0 - 50,0	6%
13	Державне підприємство "Радомишльське лісомисливське господарство" / 13568251	100,0 - 150,0		85,0 - 90,0	-8%
14	Державне підприємство "Соснівське лісове господарство" / 00992786	100,0 - 150,0		30,0 - 35,0	7%
15	Державне підприємство "Добрянське лісове господарство" / 00993509	100,0 - 150,0		20,0 - 25,0	12%
16	Державне підприємство "Маневицьке лісове господарство" / 00991545	100,0 - 150,0		70,0 - 75,0	18%
17	Державне підприємство "Іванківське лісове господарство" / 00992088	100,0 - 150,0		20,0 - 25,0	6%
18	Державне підприємство "Бродівське лісове господарство" / 00992444	100,0 - 150,0		65,0 - 70,0	18%
19	Державне підприємство "Сторожинецьке лісове господарство" / 21440625	100,0 - 150,0		20,0 - 25,0	8%
20	Державне підприємство "Смілянське лісове господарство" / 00993403	100,0 - 150,0			35%
21	Державне підприємство "Кам'янське лісове господарство" / 00993432	100,0 - 150,0			32%
22	Державне підприємство "Стрийське лісове господарство" / 00992415	100,0 - 150,0			19%
23	Державне підприємство "Малинське лісове господарство" / 13551546	100,0 - 150,0		30,0 - 35,0	-1%
24	Державне підприємство "Уманське лісове господарство" / 00993389	100,0 - 150,0		3,0 - 3,5	23%
25	Державне підприємство "Корюківське лісове господарство" / 00993515	100,0 - 150,0		15,0 - 20,0	19%

Джерело: узагальнено за даними [9]

За даними табл. 2 спостерігаємо відсутність обсягів імпорту за більшістю підприємств, окрім таких державних підприємств: "Новоград-Волинське досвідне лісомисливське господарство", "Смільчинське лісове господарство", "Баранівське лісомисливське господарство", за даними яких обсяги показника коливаються в межах 1,0 - 1,5 тис. грн., тоді як за даними "Словечанське лісове господарство" обсяги становили 3,0 - 3,5 тис. грн.

Обсяги експорту значно превалюють на обсягами імпорту у лісогосподарському комплексі, що пояснюється експортною орієнтацією діяльності підприємств. Лідерами за показниками обсягів експорту продукції є державні підприємства "Новоград-Волинське досвідне лісомисливське господарство" та "Радомишльське лісомисливське господарство" із показником 85-90 тис. грн.; "Клесівське лісове господарство" - 75-80 тис. грн.; "Маневицьке лісове господарство" - 70-75 тис. грн.; "Смільчинське лісове господарство" та "Бродівське лісове господарство" - 65-70 тис. грн.

Максимальне значення обсягів реалізації продукції серед досліджених 25 підприємств продемонструвало Державне підприємство "Клесівське лісове господарство", показник сягає 200,0 - 250,0 тис. грн., тоді як зміна досліджуваного показника коливається в межах 150,0 - 200,0 тис. грн. за такими державними підприємствами, як: "Новоград-Волинське досвідне лісомисливське господарство", "Тетерівське лісове господарство", "Смільчинське лісове господарство", "Сарненське лісове господарство". За даними інших досліджуваних підприємств показник коливається в межах 100,0-150,0 тис. грн.

Розглянемо динаміку показників ліквідності, платоспроможності, дохідності та ділової активності лісогосподарського комплексу України, табл. 3.

Таблиця 3.
Динаміка значень фінансових показників лісопромислового комплексу України

Найменування показника	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
Поточна ліквідність (Current Ratio), %	266,6	260,4	357,9	356,5	305,2
Абсолютна ліквідність (Cash Ratio), %	3	3,1	7,9	6,5	4,3
Коефіцієнт автономії (Equity-to-Assets), %	74,5	72,8	79	77,9	76,6
Рентабельність активів (ROA), %	3,6	9,4	20,9	14,0	9,4
Рентабельність обігових коштів (RCA), %	7,1	16,5	34,3	22,8	15,9
Чиста маржа (NPM), %	4,5	12,1	25,5	19,4	12,2

Рентабельність сумарних активів (ROTA), %	5,8	11,6	23,3	16,0	11,2
Оборотність активів (Total Assets Turnover)	0,7	0,8	1	0,8	0,8
Оборотність робочого капіталу (Working Capital Turnover)	1,4	1,6	1,8	1,5	1,4
Оборотність дебіторської заборгованості (Receivables Turnover)	7,3	7,9	7,4	6,4	6,6

Джерело: узагальнено за даними [9]

За даними табл. 3 встановлено, що показники поточної ліквідності перевищують нормативне значення 100%, проте, рівень значення показника за досліджуваний період зростає з 266,6% до 305,2%. Таким чином, комплекс спроможний забезпечити короткострокові зобов'язання більше ніж у достатньому обсязі. Значення показника абсолютної ліквідності не досягло нормативного значення у 20%, проте, зросло з 3% у 2013 р. до 7,9% у 2015 р., далі знизилася до 4,3% у 2017 р. Тобто, грошей та їх еквівалентів недостатньо для забезпечення поточних зобов'язань суб'єктів господарювання комплексу. Значення коефіцієнту автономії перевищує нормативне у 50% та коливається за досліджуваний період в межах 72,85-79%, тому є всі підстави вважати комплекс платоспроможним.

Рентабельність активів визначає прибутковість 1 гривні активів суб'єктів господарювання, її значення стрімко зростає з рівня 3,6% у 2013 р. до 20,9% у 2015 р., далі знижується до рівня 9,4%. Динаміка показника рентабельності обігових коштів подібна, значення показника зростає з рівня 7,1% у 2013 р. до 34,3% у 2015 р., знижується до 15,9% у 2017 р. Конвертацію обсягів реалізації продукції у прибуток характеризує чиста маржа, значення якої зросло з 4,5% у 2013 р. до 25,5% у 2015 р. та знизилася до 12,2% у 2017 р. Відношення операційного прибутку до активів суб'єктів господарювання характеризує рентабельність сумарних активів, значення якої також зросло з 5,8% у 2013 р. до 23,3% у 2015 р. та знизилася до 11,2% у 2017 р.

Стан ділової активності в розрізі оборотності активів характеризує їх продуктивність. Значення показника коливається в межах 0,7-1 за досліджуваний період. Оборотно́сть робочого капіталу характеризує ефективність генерації робочим капіталом (різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями) вартості реалізованої продукції. Відповідно до значень показника, ефективність його генерації коливається в межах 1,4-1,8 за досліджуваний період. Здатність суб'єктів погашати дебіторську заборгованість протягом року знижується з 7,9 у 2014 р. до 6,6 у 2017 р., що пояснюється кризою платежів в країні.

З метою комплексного оцінювання фінансового стану лісопромислового комплексу України побудовано інтегральний показник за даними табл. 2. Для цього проведено стандартизацію показників x_{ij} , враховуючи, що за своїм економічним змістом вони є стимуляторами, при цьому окремі з них мають нормативні значення x_{jnorm} . Рекомендації щодо нормативного значення: поточна ліквідність >100%; абсолютна ліквідність > 20%; коефіцієнт автономії > 50%. Для вказаних показників стандартизація їх значень проведена наступним чином:

$$\bar{x}_{ij} = \begin{cases} \frac{x_{jnorm} - x_{ij}}{x_{jnorm} - x_{jmin}}, & x_{ij} \leq x_{jnorm}, \\ 1, & x_{ij} > x_{jnorm} \end{cases} \quad (1)$$

для інших показників стимуляторів обрано метод стандартизації за варіацією їх вибірки:

$$\bar{x}_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{jmin}}{x_{jmax} - x_{jmin}} \quad (2)$$

В роботі припущено, що вага кожного із досліджених фінансових показників однакова, тому згорання їх стандартизованих значень здійснено наступним чином:

$$I_{LPK} = \frac{1}{n} \left(\sum_{i=1}^n x_{ij} \right)_{\Pi} \quad (3)$$

В результаті отримано наступну динаміку інтегрального показника фінансового стану лісопромислового комплексу України, рис. 1.

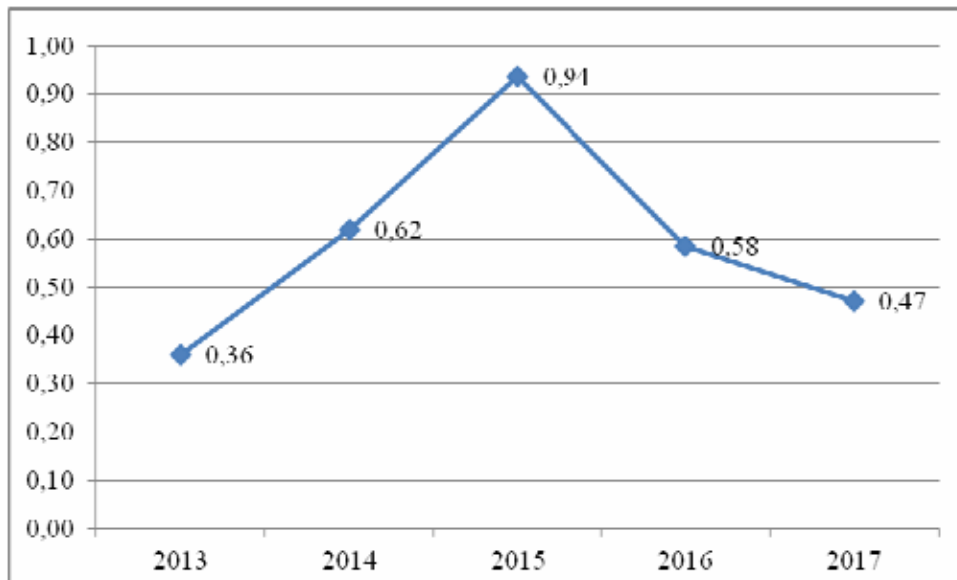

Рис. 1. Динаміка інтегрального показника фінансового стану лісопромислового комплексу України
Джерело: розрахунки автора

За даними рис. 1 встановлено, що значення інтегрального фінансового показника лісопромислового комплексу України стрімко зростає до 2015 р., після чого знижується до 2017 р., досягло значення 2014 р. Нормуючи показники за їх варіацією, значення інтегрального показника набувають більш категоричної різниці за рахунок значної розбіжності між максимальним та мінімальним значеннями вибірки. Таким чином, не змінюючи поточні умови функціонування та розвитку лісопромислового комплексу, немає підстав передбачати відновлення позитивних тенденцій фінансових показників підприємств лісопромислового комплексу України. Дана проблема має державне значення та потребує відповідної уваги.

Висновки. У підсумку зазначимо, після 2015 р. фінансовий стан лісопромислового комплексу України суттєво погіршився, найбільші темпи зниження спостерігалися за показниками дохідності та ліквідності, які в умовах кризи в державі є найчутливішими. Залишається риторичним питання, наскільки усвідомлено владними структурами небезпеку ситуації, що склалася в секторі лісового господарства, та на який період вистачить наявного запасу фінансової стійкості підприємств лісопромислового комплексу в умовах державного недофінансування, значного зносу основних засобів та погіршення умов праці. Не викликає сумніву нагальна потреба у дієвих заходах, націлених на недопущення погіршення результатів діяльності та поступового відновлення позитивних тенденцій розвитку лісопромислового комплексу України.

Література.

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Державного агентства лісових ресурсів. URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921
3. Річний звіт Національного представництва FSC в Україні за 2017 рік. URL: <https://ua.fsc.org/ua-ua/pro-nas/fsc>
4. Ковальова М. Л. Перспективи розвитку сировинної бази лісопромислового комплексу України / М.Л. Ковальова //Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Т. 22. – №. 6. – С. 207-214.
5. Попадинець Н.М. Лісопромисловий комплекс як складова внутрішнього ринку України [Текст] / Н.М. Попадинець // Механізм регулювання економіки. – 2011. – №4. – С. 242-246.
6. Лицур І. М. Еколого-економічні проблеми просторової організації лісового комплексу України / І. М. Лицур ; за ред. д.е.н., проф., акад. НАН України Б. М. Данилишина. – К. : РВПС України НАН України, 2010. – 317 с
7. Лицур І. М. Порівняльна характеристика понять лісовий комплекс та лісовий сектор / І.М. Лицур //Збалансоване природокористування. – 2012. – №. 1. – С. 21-24.
8. Фурдичко О., Дребот О. Лісовий сектор економіки України: проблеми і перспективи розвитку / О. Фурдичко, О. Дребот // Економіка України. – 2012. – №. 3. – С. 70-80.
9. Офіційний сайт Аналітичної системи для ділової розвідки і перевірки контрагентів України YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/>

References.

1. The official site of of the State Statistics Service of Ukraine (2018), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 4 January 2018).
2. Official site of the State Forest Resources Agency (2018), available at: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921. (Accessed 4 January 2018).
3. Annual report of the National Representative Office of FSC in Ukraine for 2017, available at: <https://ua.fsc.org/ua-ua/pro-nas/fsc>. (Accessed 4 January 2018).

4. Kovaleva, M. L. (2012), "Prospects for the development of the raw material base of the forestry complex of Ukraine" *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, vol. 6, pp. 207-214.
5. Popadynets, N.M. (2011), "Forest industry as a component of the domestic market of Ukraine" *Mechanism of regulation of economy*, vol. 4, pp. 242-246.
6. Litsur, I.M. (2010), *Ecological-economic problems of spatial organization of forest complex of Ukraine*, Council for the Study of the Productive Forces of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
7. Litsur, I.M. (2012) "Comparative characteristics of concepts forest complex and forest sector" *Balanced Nature Use*, vol.1, pp. 21-24.
8. Furdichko, O. and Drebot, O. (2012), "Forestry sector of Ukraine's economy: problems and prospects of development" *Economy of Ukraine*. vol. 3, pp. 70-80.
9. Official site of the Analytical System for business intelligence and verification of counterparties in Ukraine YouControl, available at: <https://youcontrol.com.ua/ru/> (Accessed 4 January 2018).

Стаття надійшла до редакції 19.07.2018 р.